

'समानो मन्त्रः समितिः समानी'

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL
B.A. Programme 5th Semester Examination, 2023

DSE1/2-P1-SANSKRIT (501)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

**The question paper contains DSE-501A and DSE-501B.
Candidates are required to answer any *one* from the two Papers and they should
mention it clearly on the Answer Book.**

DSE-501A

UNIT-I

1. Answer any *one*: 12×1 = 12
  - (a) उपमा कालिदासस्य — Justify the comment according to कुमारसंभव Canto 1 and 2.
  - (b) Write a detailed note on हिमालयमाहात्म्य according to 1st Canto of कुमारसंभव ।

2. Translate: (any *two*) 3×2 = 6
  - (a) शिरीषपुष्पाधिकसौकुमार्यो
बाहू तदीयाविति मे वितर्कः ।
पराजितेनापि कृतौ हरस्य
यौ कण्ठपाशौमकरध्वजेन ॥
  - (b) पुष्पं प्रवालपहितं यदि स्यान्मुक्ताफलं वा स्फुटविद्रुमस्थम् ।
ततोऽनुकुर्याद्विशदस्य तस्यास्ताम्रौष्टपर्यस्तरुचः स्मितस्य ॥
  - (c) दिवाकराद्रक्षति यो गुहासुलीनं दिवाभीतमिवान्धकारम् ।
क्षुद्रेऽपि नूनं शरणं प्रपन्ने ममत्वमुच्चैः शिरसां सतीव ॥

3. Explain (any *one*) 6×1 = 6
  - (a) तां हंसमाला! शरदीव गङ्गां महौषधिं नक्तमिवात्मवासः।
स्थिरोपदेशमुपदेशकाले प्रपेदिरे प्राक्तनजन्मविद्याः॥
  - (b) दिने दिने सा परिवर्धमाना लब्धोदया चान्द्रमसीव लेखा ।
पुपोष लावण्यमयान् विशेषान् ज्योत्स्नान्तराणीव क्लान्तराणि ॥

4. Answer any **three** questions: 2×3 = 6
- (a) What is the name of the first Canto of कुमारसंभव ?
- (b) Name the main Rasa of कुमारसंभव.
- (c) What is the source of Kalidasa's कुमारसंभव ?
- (d) What is the name of the wife of हिमालय ?

5. Fill in the blank पादs of the following verses: (any **two**) 3×2 = 6
- (a) सा राजहंसैरिव संनताङ्गी
----- |

----- ||
- (b) अथावमानेन पितुः प्रयुक्ता
----- |

----- ||
- (c) मन्दाकिनीसैकतवेदिकाभिः
----- |

----- ||

UNIT-II

6. Name and scan the Metre: (any **two**) 3×2 = 6
- (a) सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यम् ।
- (b) हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ।
- (c) मुक्तेषु रश्मिषु निरायतपूर्वकायाः ।
7. Define and illustrate any **three** Metres: 4×3 = 12
मन्द्राक्रान्ता, इन्द्रवज्रा, शालिनी, रथोद्धता
8. Answer any **three** questions: 2×3 = 6
- (a) Write about 'वृत्त' and its varieties.
- (b) How many गणs are accepted in the वृत्तछन्द ?
- (c) What is यति? Explain shortly according to छन्दोमञ्जरी ।
- (d) Explain shortly about 'अक्षर'.

OR

DSE-501B

UNIT-I

1. Answer any **one**: 6×1 = 6
(a) Write a short essay of Environmental issues in Kalidasa's Kumar Sambhabam.
(b) Write a short essay of Environmental importance in Manusamhita.
2. Short note (any **two**): 6×2 = 12
(a) कूपखननस्य गुरुत्वम्, (b) प्राचीनकृषिव्यवस्था, (c) मृगयायां क्षतिः ।

UNIT-II

3. Answer any **one**: 12×1 = 12
(a) Write a detailed note on Environmental awareness in पृथिवीसूक्त ।
(b) What does the Rgveda say about the environment?
4. Short note (any **two**): 3×2 = 6
(a) ऋग्वेदे कृषिव्यवस्था, (b) अथर्ववेदे वास्तुतन्त्रम्, (c) अथर्ववेदे चिकित्सा ।

UNIT-III

5. Answer any **one**: 12×1 = 12
(a) Write a detailed note on Environmental Awareness according to 'अभिज्ञानशकुन्तल'।
(b) Write a detailed note on environmental scenario reflected in Kalidasa Meghaduta.
6. Short note (any **two**): 6×2 = 12
(a) रामायणस्य शरद्वर्णनायां परिवेशचेतना ।
(b) भट्टिकाव्ये प्रकृतिः ।
(c) उत्तररामचरिते परिवेशचेतना ।

—x—